

M i m o O b r a d o v
Peste Rock și după Roll

Mimo Obradov (n. 21.V.1958, Timișoara). Critic muzical și publicist, istoriograf de muzică pop/rock, realizator de emisiuni muzicale Radio/TV, corespondent de presă, traducător. Ca profesionist al radioului și televiziunii a realizat o serie de emisiuni: „Orizonturi sîrbești“ (emisiune de tip magazin cultural), „Magazin minorități”, „Musica Viva“, „Ritm Show“, „Coarda sensibilă“, „Cap de afiș“ - la TVR Timișoara și TVR 3, „În spatele ușilor închise“ (emisiune de rock alternativ) - la TV Europa Nova; Music Is The Best - la Radio Timișoara FM. Colaborează în mod constant cu ziare și reviste precum: „Orizont“, „Paradox“, „Vox Pop Rock“, „Književni život“ (Viața literară), „Naša reč“ (Cuvântul nostru), „Renașterea bănățeană“, „Timișoara“ ș.a. Din 2021 a dobândit titlul de doctor (Universitatea de Vest, Timișoara) pentru lucrarea „Rolul culturii alternative în rezistența la îndoctrinare. Studiu al perioadei 1947-1989 în Timișoara”.

A publicat:

Istorii și Story Rock, vol. I-IV, Ed. „Marineasa“, Timișoara, 1995-2000;

Duh radija (Spiritul radioului), Ed. Uniunii Sârbilor din România, Timișoara, 2011;

Peste Rock și după Roll, Ed. Brumar, 2013,

Vuneno vreme banatskog rokenrola (Când rockul bănățean era tânăr), Ed. Uniunea Sârbilor din România, 2018;

Otisci snova (Amprenta viselor), Ed. Uniunea Sârbilor din România, 2022.

M i m o O b r a d o v
Peste Rock și după Roll

ediția a II-a
revăzută și adăugită

B R U M A R
Timișoara, MMXXII

Premise la ediția a doua

Membri ai boemei reale a Timișoarei – muzicieni, poeți, cinefili, rockeri și țuțeri –, cea care, la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70, a arătat că poți fi liber și în cea mai feroce dictatură. Nu a fost o boemă de simplă frondă, majoritatea reprezentând un pilon pe care s-a ridicat orașul liber de astăzi, dar și un reper cultural semnificativ pentru cetate.

Ilie Chelaru

Creativitate nu există în izolare. Este nevoie de îndrăzneală pentru a explora idei noi și de reacția societății pentru a le impune și aplica. Societatea, însă, pune asupra noastră mari presiuni pentru a ne menține într-un conformism comod. Conducem automobilele proprii conform marcajelor de pe șosea, folosim banii ca mijloc general acceptat pentru schimbul de mărfuri și servicii și stăm cuminți la coadă... iar asta funcționează. Dacă nu am respecta toate aceste convenții sociale, s-ar instaura haosul și societatea s-ar năruia. Aici este, însă, nodul. *Status quo* nu este fixat. La fel ca și pentru planeta pe care trăim singura constantă este schimbarea. Oamenii se mișcă, puterile dispar și posibilitățile cresc. Comunitățile se dezvoltă. Cei care sunt

mai conștienți și au cunoștințe specializate pot simți aceste schimbări, pot vedea posibilitățile noi care se deschid și pot reacționa. Oamenii de știință fac descoperiri pe baza unor informații parțiale sau chiar minime, uneori întâmplătoare. Întreprinzătorii observă rapid posibilitatea unor afaceri noi. Artiștii creează noi modalități de expresie pentru a exprima epoca în care trăiesc. Toate cele trei grupuri sunt mînate de propria imaginație și se bazează pe propria creativitate care le generează acțiunile. Prin realizarea ideilor ei oferă provocări noi comunităților. Societatea este extrem de precaută cînd e vorba de concepte noi și inițial caută să le suprimă. De aceea spiritele creative sunt nevoite să lupte împotriva dogmelor în vigoare și a atitudinii conservatoare. A încălca reguli, a introduce schimbări și a lansa provocări presupune un mare curaj, uneori și sacrificii. Aceste riscuri și le asumă, de regulă, indivizii, nu grupurile sau comunitățile, iar pentru a reuși au nevoie de sprijin. E nevoie de cel puțin două persoane pentru a schimba un *status quo*: inițiatorul și protectorul/sușinătorul acestuia. Să ne amintim că Vincent Van Gogh se întreba: „Ce ar fi viața asta dacă nu am avea curajul să facem orice?” Probabil aceeași întrebare și-a pus-o și poetul timișorean Ion Monoran cînd, împreună cu un grup de tineri rockeri (!), a oprit, în 16 decembrie 1989, în Piața Sf. Maria din Timișoara, tramvaiele și i-a îndemnat pe călători să coboare și să protesteze în fața Bisericii Reformate. Au fost primii care au îndrăznit atunci să strige Jos comunismul! Societatea comunistă a pus o presiune mare asupra artiștilor îngrădind libertatea de exprimare. De aceea arta a fost obligată să caute mijloacele adecvate pentru a reuși pe un teren potrivit, plin de piedici și condiționări. A

fost o luptă grea, inegală. În cel mai favorabil caz, frustrantă, în cel mai rău caz, cu riscul vieții. Artiștii și creatorii din toate domeniile au nevoie de mult curaj. Timișoara a avut parte de personalități care și-au asumat riscul de a fi altfel, de a promova altceva, de a crea independent de direcțiile și indicațiile impuse de conducerea Partidului Comunist Român, prin activiștii și culturnicii care dețineau funcții de conducere în organele locale și județene. Eduard Pamfil a adunat, neoficial, în jurul personalității sale, o mulțime de discipoli și a format tineri artiști – muzicieni, artiști plastici, regizori, actori – inoculându-le spiritul creator independent. Grupul avangardist Sigma I, format din Ștefan Bertalan, Constantin Flodor și Petru Jecza, a mișcat cu îndrăzneală limitele creației și s-a remarcat, spre disperarea ideologilor comuniști ai zilei, în Occident. Tinerii au început să imite formațiile străine cu chitări electrice, mai ales după ce au vizionat filmul britanic „Tinerii” (The Young Ones), scăpat de vigilența cenzurii. Artistul își folosește vocea, la propriu și la figurat, într-un registru larg, de la șoaptă pînă la urletul dionisiac, de la rugăciune pînă la înjurătură. Acesta este modul în care se exprimă. Asta dă glas democrației și modelează civilizația. Așa se naște platforma pentru idei noi și originale precum și agentul principal al schimbării. De aceea arta trebuie întotdeauna să fie tratată cu respect.

La ce bun?

Nu știu neapărat cum a început povestea asta cu rockul. În familie, la școală nu primeam nici un impuls în direcția asta. Am simțit ceva din aer, nu pot să mă raportez la ceva concret, pentru că nimeni nu venea să-ți spună pe atunci să îți placă rockul și nu muzica populară. Practic, cred că am prins gustul la concerte, pe la 10-11 ani, să zicem că undeva prin 1968. Auzisem de Phoenix încă de la începuturi, de când se numeau Sfinții, și apoi, la serile de dans în aer liber de la Club T, când pregăteau faza a doua, m-au cucerit pe viață. Dar înainte de asta am fost înnebunit după concerte de la Clubul CFR cu formația Clasic 20, urmăream afișele lipite lângă fântâna cu pești și nu ratam nici unul. Am frecventat cluburile de jazz de la Sala Lira și ARLUS, mergeam la Clubul Universității unde cânta Eugen Eliu, apoi la concerte Pro Musica de la Casa Tineretului, la Casa de Cultură a Studenților când au debutat Celelalte cuvinte, la concerte și sessions de la clubul Electromotor cu Autostop, mai târziu Cargo... Am ajuns să fiu un fan, eram tot timpul lângă scenă, în gașca celor care cântau, la repetiții, la concerte. Am avut noroc că m-am născut în Timișoara; eram avantajați aici pentru că aveam acces la posturile de radio și tv ungurești și sîrbești/iugoslave, aveam cunoscuți cu rude în Germania, mai ajungeau

pe-aici discuri, reviste. Ascultam frecvent emisiunile muzicale la radio (Metronomul lui Cornel Chiriac, preluat, după asasinarea acestuia, de Radu Teodoru, a fost o adevărată școală) și am ajuns să fiu un fel de cunoscător, părerea mea a început să conteze în cercurile avizate. Părinții au vrut să urmez Politehnica, dar norocul meu a fost că am dat de rock și de atunci mintea nu a mai putut să-mi stea la altceva. Am continuat să merg cu regularitate la concerte. M-am implicat chiar și în organizarea de audiții și evenimente, la reînființatul Club PM 6 (Casa Tineretului) și Tim Rock Festival. Mi-au plăcut întotdeauna discurile, de la cele mici la albume. Țin minte că erau vremuri în care mergeam săptămînal la audiții muzicale la un vecin neamț, cu soră în Germania, de la care primea periodic viniluri. Se făceau programări să mergi la el! Iar discurile erau mai prețioase decît bijuteriile, circulau cu greu, și cei care le aveau nu ți le împrumutau nici pe bani, ca nu cumva să le deteriorezi. Am reușit să îmi fac o colecție modestă, de vreo 100 de discuri. Asta deja a fost ceva pentru vremea aceea, mai ales că aveam multe discuri originale – Hendrix, Joplin, Jeff Beck, Cactus, Egg, Chicago, Tangerine Dream... Periodic mai vindeam din ele ca să-mi cumpăr o stație de amplificare mai puternică, boxe mai bune, sau alte discuri. Calitatea audițiilor conta foarte mult. Am început să colecționez albumele lui Frank Zappa, la un moment dat am strîns toată discografia AC/DC, datorită unui prieten emigrat în SUA. Cînd a apărut primul album Phoenix, „Cei ce ne-au dat nume”, coperta s-a tipărit la Poligrafia din Timișoara. Cei de la Casa de Discuri Electrecord de la București nu au avut însă răbdare să aștepte livrarea copertelor originale și au distribuit discul

pe piață cu o urîțenie de copertă. Nici eu nu am avut răbdare să aștept și l-am cumpărat așa, după care am început s-o înfrumusețez – cu desene, flori, am colorat-o cu creioane, am lipit pe ea o fotografie cu Phoenix, decupată din revista Femeia... M-am dus la cei de la Phoenix, într-una din serile de dans de la Liceul de Construcții ca să-mi semneze discul și țin minte că s-au amuzat, le-a plăcut plicul upgradat de mine. Nu mă consider critic muzical, deși de multe ori, sunt prezentat în aparițiile publice cu această titulatură. Se spune că 90% dintre critici sunt, de fapt, muzicieni ratați. Recunosc că am avut și eu un impuls, la un moment dat, să cînt la chitară acustică, am vrut să mă înscriu la Școala Populară de Artă. Nu știu de ce nu am făcut-o. Dar am ajuns să cînt la bas electric, de cîteva ori într-o companie care acum poate părea selectă: cu frații Erlend, Dietrich Krauser și Tudor Vodă, la o pianină dezacordată. Eu îi țineam locul lui Dixie Krauser, cînd acesta prefera să plece la pescuit.

*Toate-au fost la timpul lor ceva exagerat,
Anii au trecut în zbor și lumea le-a uitat.
Da, da...*

Nu știu dacă pentru cei care s-au format în spiritul acelor vremuri (așa cum evocă și aceste versuri citate din cîntecul considerat ca fundament al muzicii rock din România) a fost ceva exagerat, dar a fost altceva, o provocare prea mare și prea frumoasă pentru a nu merita efortul, uneori și sacrificii, de a o urma. Știu însă că odată cu trecerea anilor lumea a cam început să uite valul de entuziasm declanșat de cultura tinerilor din anii '60-'70. Așteptam ca Petea Umanschi, protagonist al perioadei de pionierat al muzicii

beat, rock și jazz în Timișoara, să scrie o carte despre spiritul muzical rebel timișorean. Dar Petea s-a dus, iar volumul nu s-a mai realizat. Așa că am rămas cu... ștafeta. Am simțit nevoia să scriu această carte ca un fel de datorie față de orașul Timișoara și de spiritul lui, unul pe care l-am simțit și îl trăiesc încă din anii '60. Până acum, cărți dedicate rockului timișorean au fost doar cele ale lui Nicolae Covaci, Nae Tarnoczi și Béla Kamocsa, la care s-au adăugat mai recent „O altfel de biografie” a lui Mony Bordeianu, scrisă de Cornelia Mariș, și relatările lui Ilie Stepan în dialog cu Mircea Mihăieș. Toate sunt, însă, un fel de (auto)biografii. Aceasta este scrisă din postura (subiectivă, oricum) a observatorului, criticului și eseistului. Două treimi din carte sunt dedicate rockului timișorean, iar o treime o reprezintă eseurile inspirate din muzica universală. Titlul vine de la «to be a rock and not to roll», vers din *Stairway to heaven* al celor de la Led Zeppelin. Mi-a plăcut ideea de rock și roll despărțite de alte cuvinte. Rockul a ajuns între timp de nișă, o cultură într-un fel depășită de vremuri, ce ține cumva de trecut, de expresia unui alt gen de sensibilitate. Iar noi, acum, trăim epoca post rock. Post orice. Și... după roll. Am adunat eseuri, note, referințe despre scena locală, despre numele care au făcut istorie, dar și cele contemporane. Sunt, în carte, Freidorf Blues cu Erlend & Dixie Krauser, Boița, Nae Tarnoczi, Kamo, Cargo, Pro Musica, Implant pentru Refuz. E și un poem (unica încercare personală în acest gen literar) scris în urmă cu 20 de ani. Îl credeam pierdut, dar l-am regăsit într-un caiet și mi s-a părut interesant pentru că redă nemijlocit trăirile legate de muzica și cultura alternativă care ne-au determinat să fim, totuși, altfel decât

turma. Ediția a doua nu este doar o reîmprospătare a unei antropologii urbane, include mai multe capitole noi, rescrieri și adăugiri care, însă, păstrează aceeași vibrație și speranță din textul inițial. Ați putea să vă întrebați: la ce bun? Răspunsul, cred, și-l poate da fiecare.

Mimo Obradov

Cuvînt înainte la ediția a doua

Să-l citești pe Mimo Obradov e, la nivelul percepției cuvîntului scris, cam totuna cu a te afla în vulcanul în plină erupție al unui concert rock; condeiul lui e viu și exuberant, direct și spontan, elaborat și însuflețit. Nu întotdeauna știi ce va urma, dar intuiești mereu în ce fel vei fi surprins.

Călătoriile captivante prin care te poartă cu el sunt incursiuni seducătoare în fascinantele capitole ale istoriei, geografiei și filozofiei spiritului rock. Mai mult decît informative, ele au un vădit caracter formativ; intri în lumea lui curios sau pasionat și te întorci din ea deslușit și deprins.

I-am citit toate cărțile; un singur paragraf e îndeajuns pentru a-i recunoaște stilul, la fel cum un acord din orga lui Ken Hensley te duce automat cu gîndul la Uriah Heep. Textele lui – tipărite sau virtuale – poartă amprenta inconfundabilă a fenomenului muzical trăit și simțit pe viu prin propria experiență; te conving prin veridicitate și esență și te cuceresc prin autenticitate și savoare.

Peste rock și după roll reprezintă ilustrarea perfectă a acestor reflecții. Încă din titlu. De la interviu la comentariu, de la citat la interpretare, volumul acesta e o lume. Una care ți se deschide și ți se oferă, dar și una care te incită și te implică. Eu am un principiu: decît să ascuți un critic de artă,

| Mimo Obradov |

mai bine vezi un tablou. Spre relativa mea surprindere, și de
astă dată, Mimo a reușit să-mi zdruncine această convingere.
N-are rost să exemplific, pentru că veți descoperi singuri.

Florin Bălănescu

Contents

Premise la ediția a doua	5
La ce bun?	8
Comentarii la prima ediție	13
Cuvînt înainte la ediția a doua	19
Rock around Woodstock	21
Peste Rock și după Roll.	
Povestea rockului timișorean	29
Freidorf Blues.	
Erlend & Dietrich Krauser	69
Supersession	97
Nae	102
Kamo s-a stins	117
Colinda H. Gramofon	122
Boița	125
De la cargocult la Cargo	133
Pro Musica 41	151
Ilie Stepan. În oglinda omului fără identitate	155
Burning Table	157
Implant pentru refuz în monolith cartografiat	161
Se mai cîntă blues?	166
Cohen	171
Bob Dylan	179
Adevărul lui Cobain	185
A New Day Yesterday	193
Lou Reed: Who am I?	209
Nu-mi pasă!	212
Fluturele Albastru. Brian Jones	217

Rammstein ist für alle da	223
Nick Cave & The Bad Seeds*	229
Back to Beck	233
The Beatles.	
Muritori, nemuritori prin cântec	237
Frank Zappa, virtuoz al imaginației	241
meloPOiEM	246
Locatarii	252
Tempora Mutantur	257

Comenzi
BRUMAR
TIMIȘOARA
str.A.POPOVICI nr.6
tel.: +40 744 787 959
office@brumar.ro
www.brumar.ro